

Bavariae Sanctae Volvmen ...

Rader, Matthäus

Monachii, M.DC.XXIV.

S. Emericvs S. Stephani Regis Vngariæ Et Gisalæ Boiariæ Principis,
Vngariæ Reginæ Filivs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79699](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79699)

S. EMERICVS

S. STEPHANI REGIS VNGARIÆ ET
GISALÆ BOIARIÆ PRINCIPIS,
VNGARIÆ REGINÆ
FILIVS.

C13. XXXII.
Bonfin. XXXI. su-
pra C13. ponit.
Ex anonymo M. S.
apud Sur. prid. Non.
Novemb.
Bonfin. dec. 2. l. 2.
Chromerus an. 1036
Martin. Polon. 1032
Fasti Rom. IV. No-
uembr.
Molanus eodem die.
Aueni. p. 406. edit.
Basl.
Ioan. Thunrozius.
Theobaldus Egge-
rm.

Pannam.

Non accipient opinor durius Pañones si, D. Emericum
alumnum illorum regiūque iuuenem, inter Boia-
riæ quoque sanctos reponamus, cum sanctissimi pa-
rentes illius etiam regnum Boiariæ ab Conrado Impe-
ratore propter filium, quem proximum principatus
hæredem existimarunt, petere, imò & armis extorquere conati sint:
sic enim Auentinus de hac postulatione; *Peraçtoque hoc conuentu Au-
gustus & Caesar in Boiariam Reginoburgum transitum faciunt, solenne imperij
concilium concelebrant, Bruno frater D. Hainrici II. Episcopus augustæ Rhato-
rum, flamen augustalis è vita excessit. Adfunt legati Stephani regis Vgro-
rum & Gisalæ uxoris eius, Hainrico filio horum, regnum Boiaria, quod maiores
atauus, proauus, auus & auunculus tenuissent jure hæreditario a Conrado re-
petunt, quod cum negatum foret, bellum Imperatori & regi indicunt, domosque
abeunt. Et mox infra: Vgri repulsam passi Vianam Boiariæ Orientalis
oppidum capiunt. Conradus arma in Vgriam mouet, usque ad Arrabonem
flumen penetrat: cuncta terrarum cade, præda, incendijs complet; ab altero-
ribus Vgri fluminibus & paludibus prohibitus, penuria annonæ coactus in Boia-
riæ fines reuertit. Ibi ultro citroque missis oratoribus de pace agi captum.
Hainricus rex Boiorum ad Stephanum & Gisalam in l'annoniam proficiscitur.
Iam enim Diuus Hainricus filius illorum (Vgri Emericum corrupte vocant)
qui hæres regni Boiariæ ob matrem inde oriundam asserebatur, obierat. Rex
Boius & Vgrius amicitiam, quæ antea cum Diuo Hainrico II. conuenerat, reno-
uant, religione jure jurandi sanciunt.*

Sic scriptores prope
omnes, etiam Bonfi-
nim p. 176. 21. qui
tamen alteram opi-
nionem refert ex
scriptore annalium
Vngariæ quinescio quam fabulam contextit, ex cuius sententia S. Emericus S. Hainrici Principis Boiariæ ex sorore Gertrude nepos.

Diuus ergo Emericus patrem habuit Stephanum Pannonum
regem, auum Geisonem, nec lubet vterius ad maiores Emerici pa-
ganos regredi. Matrem Gisalam D. Henrici Augusti Imperatoris fo-
rorem (nec enim sentiendum est cum ijs vnīs, qui vel Henrici, vel
Guilielmi Burgundi filiā fuisse contēdunt) auunculū D. Henricum.

auum

S. EMERICVS.

Tor solēx iuuenis, Diuis genitoribus ortus;
Et Diuis Sanctior filius ante patrem,
Et quod virgineos nunquam violauerit annos,
Quamuis iuncta toto regia virgo foret.

In modis, quis non miretur! hic ignibus alit;
Aula, puella, etas, quā nō flamma fuit?
Sed castum pectus flammis melioribus arsit,
TVRES AMOR FRIGET, CVM PIVS ARDET AMOR.

Q 3

auum

DE A. AMERICO

AMERICA

101

10

auum maternum Henricum Hezilonem, proauum Henricum Othonis M. fratrem, principes Boiariæ omnes. E tam sancto coniugio tam sanctum extitisse partum quis miretur, quando ut fortes creantur fortibus, ita sancti à sanctis existunt. Nec enim vera est semper aut sæpius, improba parcemia, Heroum filij noxæ. Itaque verè scriptor vitæ S. Emerici de parentibus illius & ipso ex illis nato, *Qui paribus, inquit, studiis in præstantissimo quoque virtutum genere certabant. Emericus in tam ardenti charitate Christi natus, quid aliud quam sanctissimum Leo holocaustum esse poterat?*

Præmisit Emericus ex ipsis prope incunabulis, ut plerique è sanctioribus, indicia quædam & signa futuræ nempe sanctitatis argumenta. Nam etiamnum puer, intempesta nocte mox post primam vigiliam, cum totum ferè genus humanum alto sopore pressum in utramque aurem dormit, ille velut hostis somni jam vigil carmina regij vatis ad lucernam ut olim Theodosius Magni nepos, lectitabat, & secundum singulas odas supplex à Deo veniam erratorum orabat. Pater nonnunquam extra conclaue ad limen cubiculi per diductam laxiùs rimam studia filij ex occulto, noctesque arbitrabatur, cumque assiduè vsque in lucem precantem sæpius obseruasset, apud omnem quidem id familiam tacitum habuit, sed ipse in spem optimam de tam sancta & religiosa indole conceptam venit, olim fore, ut hæc pietas in maturam sanctitatem adolesceret. Et sanctissimus Dei spiritus mirificè in animum se regij ephebi infudit, sæpèque arcana coelestia aperuit, quod vel ex eo discas: cum pater statuisset reuifere ad religiosum S. Martini contubernium, quod ipse amplissimum & nobilissimum condiderat, virisque integerrimis & religiosissimis colendum tradiderat, secum comitem filium eo deduxit. Patres ea de re certiores facti, supplicabundi patrono suo & parenti occurrunt. Quos ubi mox eminus conspexit, filium ad eos salutandos præmisit, ut cultum sibi paratum præcerperet: quem illi qua par fuit veneratione acceptum, gratum expectatumque venire gratulabantur. Emericus singulos osculo excepit, sed hunc bis, illum ter, alium quater, Maurum quendam cognominatum septies deosculatus. Animaduertit hoc Stephanus pater & demiratus rex, quanquam id non temerè factum à filio iudicabat, tamen facti rationem scire auebat. Itaque re diuina peracta, percontatur ex Emerico quamobrem non pari omnes beneuolentia complexus esset, alterique plura, alteri pauciora oscula porrexisset. Respondit se gratiam osculorum pro cuiusque virtute & meritis in omnes diuifisse. Alios diuitius castitatem coluisse,

eoque plura accepisse, alios non olim diuue continentius vixisse, & paucioribus imperitos; Maurum illibatum custodisse ætatis & pudoris florem, meritòque septimum osculo delibutum. Sentiant nimirum se sanctæ castæque mentes, & mutuò cognatione cælesti quasi norunt; cuius rei in aliis quoque Sanctorum historijs subinde notæ occurrunt. Rex, ut quod de Mauro filius retulerat, exploratius cognosceret, post vnum alterumque diem non nisi duobus comitatus famulis, ad cœnobium redit, & post nocturnas laudes obferuat eos, quibus filius plura oscula affixerat, secundum preces matutinas in odéo hæsisse, nec ad somnum capiendum recessisse, aliòque in alium chori angulum se precandi studio abdidisse. Adiit inde singulos & officiosè precantes salutauit, qui venerabundi regi, ut officium & modestia videbatur monere, singuli gratias de humanitate meminerunt; solus Maurus ab rege quantumvis blandè salutatùs conticuit, legemque silentij non violandam existimauit, ne tum quidem cum rex ei nescio quid comminaretur. Vbi diluxit Stephanus in cœtum patrum ingressus, Maurum ut eius modestiam & submissionem certiùs exploraret, in coram de multis reum postulat multa que obiicit, quæ ab religioso viro valde aliena censerì poterant. Reus, cælo commissà causa, conscientia & innocentia fretus, culpam nullam excusauit: tum demum rex auro velut igne examinato, certissima illius integritate & demissione cognita, virtutem eius apud omnes in cœlum laudibus extulit, nec diu post Quinque ecclesiensem pontificem designauit. Nulla certior virtutis nota est, quàm publica reprehensio constanter & imperturbatè audita & perlata. Excesserat jam ex ephebis Emericus, cum Vesprij noctu ædem S. Georgij, quam vetustas ipsa religiosiorem fecerat, cum seruo adit, ubi in genua dejectus, & in preces fusus cœpit animo secum pertractare, ecquodnam dignum auctori & conditori suo Deo, gratumque munus ferret? accepit è cælo vocem; nihil æternæ menti gratius facturum, quàm si innuptos cælites imiteretur, castumque corporis & animi virginitatis florem cælo iniet & voto signet. Vouit illico adolescens, quod monebatur, Deum suppliciter veneratus, ut id ratum, sanctum inuiolatumque in omnem vitam vellet, non ignorare se, non id suarum esse virium, sed non diffidere ei, cuius præsentì ope auxiliòque niteretur. Noluìt Emericus per comitem suum huius initi cum Deo fœderis conscium cuiquam ante vltima fata in publicum efferri. Pater tamen huius arcani ignarus, pubescentem filium voluit nuptijs illigare, quod præter eum hæredem haberet nullum, & regno optimè prospectum

spectum vellet, cum videret filium in optimam imperij spem natum. Itaque volentem nolentem aggreditur, renitentemque rationibus vrget, adigitque eo, vt virginem in vitæ societatem admittat. Assensit hæcenus patri, ne quod mente destinarat, violaret virginem regiam in vota sua adduxit, vt iuxta secum virginitatis decus æternum custodiret. Et post nuptias diligenter & curiosè Stephanus in filij vitam, mores, studia, certamina cum corpore & cupiditatibus inquisiuit. Cum quibus ille nullas vnquam, vt nec cum Orco inducias fecit, semper in acie, semper in excubiis, vigiliis, pugnis versatus, corpus inedia torquebat, animum precibus & rerum cœlestium curis occupabat, ne quam aut sibi aut sponsæ labem aspergeret. Iam enim crucem sensibus defixerat, qua necem improbis desideriis afferebat, ad eò ardentem lasciuientemque adolescentiam & primam pubertatem retundebat, mactabatque. Nec victorem mundi, cupiditatum & Stygij tyranni, munerator cœlestis diutius moratus, athletam suum ad palmam & triumphum in medio ætatis flore, ne qua hominū improborū consuetudine, usu, familiaritate emendatissimus iuuenis olim deprauaretur euocauit. Decessit a. d. c. lxxxi. vel vt alij sexto & trigésimo Albæ Regiæ conditus, vbi sacras eius exuuias corporis trigésimo, quàm coronatus fuerat die, Deus ingentibus & frequentibus prodigiis illustrauit, vt populus jam non ad exequias defuncti, sed ad publicam triumphantis in cœlo gratulationem concurreret. Celebrius ex reliquis mirandis illud fuit (nam cetera taceo) quod Conrado homini Germano omni flagitiorum coopetto usu venit, cuius catenæ quas ex pontificis imperio pro delendis noxis circumferebat, ad Emerici tumbam ruptæ omnes dissiluerunt, absolutumque à culpis Conradum pronunciarunt, cum nec Hierosolymis, quæ supplex adiebat, nec Romæ quidem, nec alibi exsolui posset. Rem in hæc verba describit Bonfinius, *Post eius mortem* (nam iuuat pauld alius rem repetere) *eius uxor integram vtriusque virginitatem, dum perpetuam* Vol. i. lib. 2. *castitatem testari cupit, cogitur profiteri. Amanuens, quod in Georgij eade viderat, post eius obitum publicè prædicauit, & intemeratam testatus est castitatem. Quin & Eusebius metropolita Cæsariensis publicarum die supplicationum, hunc in cælum elatum se vidiße asseuerauit. Auxit huiusce rei fidem ingens memorabileque miraculum, quod Ladislai regis temporibus accidit. Conradus enim Teutonum genere natus, omnium facinorum grauitate completus, quum diuina quadam gratia, sub tanta scelerum mole resipisceret, urbem Romam adiit, vt detecta mentis labe pontificia auctoritate expiaretur, imperatæque supplicia penderet. Quum ante Hildebrandum D. Petri Vicarum se constituisset, pate-* factis.

factis non sine summa cordis penitentia facinoribus hac poena multatur, qualericam loco interioris tunicae ferre, quibusque catenis ferreis obstringi à lustratore pontifice iubetur. Item pugillares dati, in quibus longa facinorum omnium confessio continebatur, ydemque pontificio anulo obsignati. Postremo iniunctum, ut religiosissima quaeque orbis sacella Diuorumque monumenta eoque sanctissima lustrat, neque Hierosolymam praetermittit, saluatorisque sepulchrum. Sancti demum Stephani regis fama ductus in Pannoniam se recepit: venit ad regalem Albam, ubi corpus eius magnifico sacello reconditum, & ea quidem mente, ne unquam inde recederet, quousque solutus per se vinculis & deletis vltro pugillaribus se nosceret expiatum, quin & juramento propositum confirmarat. Basilicam mox Albensem ingressus, ante Diui Regis aram se constituit, ingenti rerum à

Considit se pessimè gestarum penitentia conficit, vehementissimis numen precibus sollicitat, ut eius patrocinio scelerum omnium veniam consequatur. Quum à prima hora diei ad nonam usque obsecrationibus incubuisset, corpore animoque defatigatus, ante aram subinde graui somno correptus est. Ecce inter dormiendum huic Diuus rex apparet, Surge mox, inquit, amice, ne meis quidem meritis opus apud tribunal Liviae maiestatis tibi confidendum esse scito, quando pro tanta facinorum mole patrocinium meum ad impetrandam delictorum impunitatem, ne tibi quidem satis esse potest. Proinde Emerici mei monumentum, quod iuxta est, aduo, qui

271 cum praevirginitate sua precipuam apud Deum gratiam promeruerit, si advocatus adhibeatur, omnium mihi crede scelerum impunitate donaberis. Ipse enim ex eorum numero unus est, qui vestimenta immaculata sortitus agnum sequitur, quocumque ierit, & ante thronum Dei novum rythmum succentat assidue, quare eo propera & opera eius implora. Mox ille somno experrectus ad beati Emerici sacellum confugit, exorat Diuinum adolescentis, deinde opinione celerius vincula, quibus erat obstrictus, undique disrupta concrepuere. Pugillares facinore confessionis nudi, rescisso sigillo sponte patuere, in quibus nullum peccatum, ne minima quidem litera inspicere poterat. Ad catenarum crepitum cum editui ac alij complures conuenissent, rogatus vir ille rem ex ordine uniuersam aperuit. Qui tunc aderant hac rerum insolentia in Dei diuque Emerici religionem conuersi vehementissima omnis huiusce numinis deuotione succensi sunt, eiusque sacello tantum religionis accessit, ut è remotissimis regionibus huc homines plane confluerent, qui pro grauissimis rebus vota nuncuparent. Quum hac regnante Ladislao accidissent, qui Dei quoque cultor erat eximius, tante rei admiratione percitus Rex ille Optimus, pontificum procerumque omnium frequentissimum concilium habendum esse duxit, ut eorum auctoritate grauissima sanctio fieret, qua inter Diuos Emericus referretur. Quin & omnibus tridua passim

reuerentia

ieiunia edixit, mox Nonis Nouembr. circumdato singulari sacerdotum pompa Emerici corpore, urbem lustravit, dicavit mausoleum, ibique reconditum est, diuinique honores exhibiti, vota quoque frequentissima ibi quotidie suscipiuntur, edunturque miracula. Mater eius obitum aliquando intemperantius tolerabat, & graviter angebatur, quod optimum regni successorem amiserat. Sed tamen illud fuit admirabile: trigesimo post eius mortem die, cum Alba ab Ungaris frequentissima ac solennes celebrarentur exequia non maioris sed publicae laetitiae dies ille visus est haud aliter, atque si maximum apud Diuos patrociniū sibi ac regno omnes sortiti viderentur.

Plura passim Bonfinius: sed profanus nimium & paganus scriptor, cum sanctos appellat deos & numina, Dei matrem numen & deam. Catholicae religionis disciplina non nouit, nec colit nisi vnum Deum & vnum numen. Bonfinius dum vult latinè, quod ipsum sincerè non potest, scribere, superstitiosè & profanè, nequid dicam grauius, loquitur.

His & compluribus alijs minimè vulgaribus ostentis permotus pontifex max. & Stephanum patrem, quem doctorem celestem & præconem Euangelij celebrant Pannonēs, & filium Emericum in caelū ordines rescipit. Emerici dies pridie Non. Nouemb. festus est. SALVE EMERICE, REGIA. SOBOLES. VIRTUTIBVS. MACTE. SIDVS. PANNONVM. DECVS. BOIORVM, SOL. MVNDI, EXEMPLVM. REGIAE. IVENTVTIS, INTRA DELICIAS. NATVS. IN. DELICIIIS. EDVCTVS, EXTRA. DELICIAS. VERSATVS, IOSEPHI. MARTIANI. HENRICI AVVNCVLI, PRIORVM. IMITATOR, POSTERITATIS. IMPVLSOR. VIVE. BEATVS. CAELO, PATRONE. TERRARVM; TRAHE. POSTERITATEM. AD. TVVM. EXEMPLVM. PATRIAE QVAE. MAGNOPERE. LABORAT. PRECIBVS. VOTISQVE SVCCVRRERE.

Illud de Emerico addo; illum dum viueret, cum parento saepe obijisse templa, lustrasse aras, cultum sacrum inspexisse, vbi quid inter vestem sacram sordidum conspexisset, ibi ante aras regiam posuisse purpuram, aurum, gemmas, vt nitere posset templum. Quantum eheu hodiernum, discessit seculum ab illo, quando non ornantur aedes sacrae, sed ab hostibus templorum spoliuntur, profanantur, polluantur. Hæc Calvinus & sociorum religio est. Superi meliora!

S. ALBVI-